

יבוא, יצוא ומה שביניהם סקירות וחידושים בענייני חוק ומשפט

עו"ד גיל נדל, ראש תחום יבוא, יצוא וסחר בינלאומי במחלקת מיסים ותגמול בכירים

יפוי כח של סוכני מכס - סקירה משפטית עו"ד גיל נדל, אוהד קריאף

במסגרת הייצוג מול רשות המכס, פועל סוכן המכס והמשלח הבינלאומי כנציגו של היבואן/היצואן מול רשות המכס וכן פועל כנציגו מול גופים נוספים: מול סוכני אוניה (למשל: פדיית פקודת מסירה), מסופים ומחסנים (למשל: הכנסת סחורה לאחסנה), מובילים יבשתיים, ועוד. פעולות אלו של סוכן המכס / המשלח אינן טכניות בלבד, אלא בעלות אופי משפטי, שכן סוכן המכס או המשלח מתחייב בחיובים כספיים בשם היבואן, כגון תשלומי דמי אחסנה, דמי השחית מכולה, ועוד.

במאמר זה נעמוד על מספר נקודות עקרוניות הנוגעות לייצוגם של יבואנים על ידי סוכני מכס.

ייצוג על ידי סוכן מכס

בבסיס יחסי סוכן מכס-יבואן עומדת התקשרות חוזית בין הצדדים, במסגרתה היבואן שוכר את שירותיו של סוכן המכס לצורך ביצוע פעולות מכס.

ההתקשרות הזו כוללת גם את ייצוג היבואן בפני גופים שונים, וכעת נעמוד על מספר היבטים בנושא זה, כגון איך בדיוק מוקנית לסוכן המכס זכות הייצוג? האם הוא נדרש לקבל ייפוי כוח בכתב? מה מותר ומה אסור לסוכן המכס לעשות במסגרת הייצוג? מהן חובותיו וזכויותיו כלפי היבואן בתור שלוחו?

יפוי כח לצורך ביצוע פעולות מכס

לגבי סוג מסוים של פעולות קיימת בלעדיות למקצוע סוכן המכס, ולפיו רשאי היבואן, אם ברצונו להשתמש במייצג, להשתמש בשירותיו של סוכן מכס בלבד. מדובר בפעולות הכוללות בין היתר "פעולה או מגע עם גובה המכס, משעת יבואם של טובין ועד למסירתם לצריכה בארץ, הנדרשים על פי דין, או שניתן לעשותם, בקשר לסילוק אותם טובין מפיקוח רשות המכס, למעט בקשת ידיעות גרידא וקבלתן, קבלת מס ששולם ביתר, העברת מסמכים ודוגמאות ונוכחות בבדיקה". (סעיף 1 לחוק סוכני המכס, וצו סוכני המכס (קביעת פעולות מכס)).

לגבי שאר הפעולות מול גופים מסחריים אחרים, כגון סוכני אוניה, מחסנים וכו', אין הגבלה שכזאת, אולם הפעולות מבוצעות, בשגרה, על ידי סוכן המכס או משלח בשמו של היבואן.

האם קיימת חובה לקבלת ייפוי כוח בכתב?

איך מתמנה סוכן המכס כשלוחו של היבואן? חוק השליחות, תשכ"ה-1965 קובע הוראה כוללת, לפיה: "השליחות מוקנית בהרשאה, שבכתב או שבעל-פה, מאת השולח לשלוח, או בהודעה עליה מאת השולח לצד השלישי, או על ידי התנהגות השולח כלפי אחד מהם".

במלים אחרות: השליחות אינה מחייבת מסמך בכתב, ומכאן שבמישור העקרוני סוכן המכס אינו מחויב לקבל ייפוי כוח בכתב מאת היבואן. אלא, שיש לכך שני סייגים: על פי סעיף 3(ב) לחוק השליחות "נדרש אדם להיזקק לפעולת שלוח, רשאי הוא שלא להכיר בשליחות כל עוד לא הוצגה לפניו הרשאה בכתב ולא נמסר לו העתק ממנה".

על פי סעיף 169 לפקודת המכס, אשר מתייחס לייצוג היבואן בפעולות מול רשות המכס: "כל פקיד-מכס רשאי לדרוש מסוכן שיראה הרשאה בכתב מן האדם שמטעמו הוא פועל, לפי דבריו, ואם לא הראה הרשאה כזו, רשאי פקיד-המכס שלא להכיר בסוכנותו".

על פי הנחיות שפורסמו לסוכני מכס ע"י מר ראובן מלצר ממינהל המכס בשנים 2005 ו-2007, עולה כי רשות המכס קבעה, במישור הפעולות שמבצע סוכן מכס בשם היבואן מול רשות המכס, כי "חובה על סוכני המכס להחזיק במשרדיהם כתב הרשאה (ייפוי כוח) של כל אחד מלקוחותיהם ע"ג טופס מכס 165, מקורי ומאומת". מן הנהל עולים הדברים החשובים הבאים:

1. כל טפסי ייפוי הכוח שבידי סוכני המכס חייבים לכלול את שם החותם ומספר תעודת הזהות שלו.
2. ייפוי כוח החתום בשם החברה היבואנית בלבד, ללא פרוט שם החותם ומספר תעודת הזהות שלו, לא יהיה קביל.
3. ישנה חובה לצרף את צילום תעודת הזהות של החתום על הטופס לעותק המקורי של ייפוי הכוח הקיים במשרדי סוכן המכס.
4. על ציבור סוכני המכס לדאוג להשלמת הנתונים החסרים בייפוי כוח שהתקבלו בעבר. אחרת, ייפוי הכוח לא יהיה קביל, ורשימונים יעוכבו עד להשלמת הנתונים החסרים ויירשם להם ליקוי מספר 1.

לפיכך, לאור נוהל זה, חלה חובה להצטייד בייפוי כוח בעת ביצוע פעולות מול רשות המכס, למרות שהחוק לא מגדיר זאת כחובה. בביצוע פעולות אחרות שלא מול רשות המכס, לכאורה, אין חובה להחזיק יפוי כח בכתב.

עם זאת, חשוב לציין כי על פי הנהל של רשות המכס, החובה להצטייד בייפוי כוח בכתב אינה חלה כאשר מדובר על עסקאות בתנאי DDP. ניתן להניח כי מאחר ובעסקאות בתנאי DDP (delivered duty paid), המיסים שולמו על ידי המוכר וסוכן המכס בישראל אינו נדרש לבצע פעולות מכס לצורך תשלום המיסים העניקה רשות המכס הקלה לסוכני המכס, לפיה אין צורך להצטייד בייפוי כח במצב כזה.

האם קיימת חובה לקבלת ייפוי כוח בכתב מלקוחות פלסטיניים?

בהודעה שפורסמה על ידי הגב' גלי בר עוז מרשות המכס בינואר 2016 עולה כי המכס ער לקושי של סוכני המכס להשיג ייפוי כוח מקורי מלקוחות מהרשות הפלסטינית, ביחס לביצוע פעולות של סוכן המכס בשם היבואנים, מול רשות המכס. על-כן, נוסף נספח לטופס מכס 165 לפיו, במקרה ולא ניתן להמציא ייפוי כוח מקורי, ניתן לצורך פעילות בנושא תפ"ג להסתפק בצירוף צילום של ייפוי הכח. אולם, באם סומן בייפוי הכוח הסעיף המייפה את כוחו של סוכן המכס גם לקבל בחזרה את כספי היבואן, קרי בהשבת כספי פיקדון, יש למלא את הנספח לטופס ייפוי הכוח.

גם בנוהל של רשות המכס משנת 2005, ניתנה הקלה מסוימת בנושא ייפוי מיבואנים פלסטיניים, ונכתב כך:

"ייפוי כח של יבואנים תושבי הרש"פ יהיה קביל אף אם איננו מקורי, אלא הועבר באמצעות פקסימיליה. יבואנים אלה יוכלו לאמת את ייפוי הכוח שלהם כמפורט בסעיף ב' דלעיל, וכן בתחנות מכס של הרש"פ או בתחנות המכס בגשר אלנבי או רפיח".

במסגרת טופס מכס 165 מצהיר סוכן המכס כי הוא מחזיק בידיו יפוי כח מיבואן פלסטיני וכי ההעתק, הזהה למקור, מוצג לרשות המכס. עוד מצהיר סוכן המכס כי ידוע לו שכספי הפיקדונות שהופקדו במסגרת הרשימונים על שם היבואן נחשבים ככספים בבעלותו של היבואן, על כל המשתמע מכך. בהתאם, חלים על הכספים הוראות פקודת המסים (גבייה) בגין חובות היבואן לרשות המיסים, קרי רשות המיסים רשאית לגבות מתוכן חובות עבר.

יתר על כן, סוכן המכס מתחייב בטופס מכס 165 לשפות את רשות המיסים בכל תשלום שהיא תידרש לשלם לצד ג' ו/או ליבואן ובכל ההוצאות והנזקים הנלווים לכך אם יטען היבואן שייפוי הכוח לא ניתן כדין או בית המשפט יקבע זאת, ונקבע כי הסכומים לשיפוי ישולמו מסוכן המכס לרשות המכס תוך שבעה ימים מיום קבלת דרישת רשות המכס הראשונה בכתב.

כתב ההרשאה לסוכן מכס-טופס 165, מתייחס לביצוע פעולות מכס של סוכן המכס מול רשות המכס.

חובת הנאמנות של סוכן המכס במסגרת ייצוג היבואן

חובת הנאמנות המוטלת על סוכני המכס מעוגנת בסעיף 20 לחוק סוכני המכס, ולפיה: "סוכן מכס יפעל בפעולות מכס במהימנות, בנאמנות וביושר הן כלפי רשות המכס והן כלפי לקוחותיו כדי לסייע לרשות המכס במילוי תפקידיה על פי כל דין".

חוק השליחות מטיל אף הוא חובות ברורות על כל שלוח, ולמשל: "קיבל אדם עליו להיות שלוח, חייב הוא לנהוג כלפי השולח בנאמנות ולפעול בהתאם להוראותיו".

מתוקף תפקידו של סוכן המכס, הוא מחזיק בכח רב המתבטא בכך שהוא מגיש בשם היבואן הצהרות למכס, מתחייב בשם היבואן כלפי גופים שונים, ועוד. כדי להבטיח שסוכן המכס יבצע את פעולותו כנדרש, מוטלת עליו חובת נאמנות כאמור. חובות נוספים המוטלים על סוכן המכס מכח חוק השליחות צוינו בסעיף 8 לחוק השליחות, וביניהם חובת גילוי, איסור לקבל טובת הנאה, איסור על שימוש לרעה במידע, ועוד.

למאמרים נוספים שנכתבו על ידי צוות משרדנו בנושא ייצוג יבואן על ידי סוכן מכס, אנא לחצו על הקישורים הבאים:

[סוכן המכס כשלוחו של היבואן/היצואן – זכויות וחובות \(חלק ראשון\)](#)

[סוכן המכס כשלוחו של היבואן/היצואן – זכויות וחובות \(חלק שני\)](#)

[סוכן המכס כשלוחו של היבואן/היצואן – זכויות וחובות \(חלק שלישי\) - זכות העיכבון](#)

* * *

הסקירה לעיל הינה בבחינת תמצית. המידע הכלול בה נמסר למטרות אינפורמטיביות בלבד ואין במידע כדי להוות ייעוץ משפטי. לקבלת פרטים נוספים, אנא פנו לעו"ד גיל נדל - ראש תחום יבוא, יצוא וסחר בינלאומי במחלקת מיסים ותגמול בכירים. בדוא"ל Gill.Nadel@goldfarb.com /או בטלפון 03-6089979.